

N:o 87.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 11 maj 1903.
— — — — Andra Kammaren den 11 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående åtgärder mot smittosamma könssjukdomars spridning.

(Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 2) utlåtande n:o 16.) (Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 2) utlåtande n:o 25.)

Till Konungen.

I en inom Riksdagen väckt motion har föreslagits, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t täcktes låta genom sakkunniga representanter för hygien, rätten och moralen utreda, hvilka åtgärder från samhällets sida böra vidtagas för att möta den växande faran af smittosamma könssjukdomars spridning på ett humanare och tillika verksammare sätt, än nu tillstädjes vid den olagliga reglementeringen af prostitutionen, med åtföljande skydd för hvad 18 kap. strafflagen och brännvinsförsäljningsförordningen belägga med straff samt till Riksdagen inkomma med de framställningar, som af denna utredning kunna föränledas.»

De åtgärder, som vidtagits för att skydda samhället mot farorna af prostitutionen, räkna sin tillkomst från 1700-talet. Vanligtvis hafva dessa åtgärder gått ut på att öfvervaka de kvinnors hälsotillstånd, hvilka gjort sig kända för yrkesmässigt utöfvande af skörlefnad; och för detta ändamål samt i sedlighetens och ordningens intresse hafva nämnda kvinnor underkastats vissa polisföreskrifter, eller s. k. reglementen, enligt hvilka de

varit skyldiga att på bestämda tider låta besiktiga sig samt att, därest de därvid befunnits lida af venerisk sjukdom i smittosamt stadium, låta sig isoleras och behandlas å därför särskildt afsedda sjukhus.

Beträffande reglementeringens nytta är det af vissa skäl ytterst svårt att åstadkomma exakta uppgifter. Erfarenheten visar dock, att prostitutionen är den hufvudsakliga källan till spridningen af de smittosamma könssjukdomarne. Då alltså alla, som öfva skörlefnad såsom yrke, äro skäligen misstänkta för att vidare utbreda smittan, böra de, i enlighet med hälsovårdslärans första grundregler, noga öfvervakas för att vid behof kunna genast isoleras. På detta sätt behandlas i samhällen med välordnad hälsovård andra smittosamma sjukdomar, och intet skäl förefinnes för att i detta afseende göra några undantag för de veneriska sjukdomarne.

Härutinnan torde så godt som alla svenska läkare vara eniga. I fråga åter om behöfligheten af en reform i det nuvarande reglementeringsväsendet är enigheten bland våra läkare ingalunda lika stor. Många bland dem hafva uttalat sig i en riktning, som synes utvisa, att en revision af reglementeringssystemet numera kan vara af behofvet påkallad ur sanitär synpunkt och att, om i öfrigt skäl tala därför, genom samarbete af flere förenade krafter ett, om möjligt, ur alla synpunkter antagligt reformförslag bör utarbetas.

Utom den nu framhållna sanitära betydelsen af prostitutionens reglementering har densamma äfven en rättslig och sedlig sida. Egentligen är det också från dessa två sistnämnda synpunkter, som den från åtskilliga håll uttalade stora oviljan och det växande motståndet mot reglementeringssystemet framsprungit.

Hvad den rättsliga synpunkten beträffar må erinras att i den nådiga instruktionen för polismästaren i Stockholm, som den 20 maj 1868 utfärdades, denne ålades att »under iakttagande af de bestämmelser, som i allmänna författningar samt instruktioner för Stockholms stads sundhets- och fattigvårdsnämnder äro eller kunna varda meddelade», hafva »tillsyn och vårdnad om hvad som afser sundhetens vidmakthållande och befrämjande i hufvudstaden». I enlighet härmed åligger det, enligt nämnda instruktions § 4, mom. 5, bland annat polismästaren att vaka däröfver, »att behöriga åtgärder vidtagas till förekommande af smittosamma sjukdomars spridande, samt att för sådant ändamål lösaktiga kvinnor underkastas erforderlig uppsikt och besiktning af därtill anställd läkare».

Stödjande sig på detta instruktionens bemyndigande för polismästaren i Stockholm, har öfverståhållareämbetet, i syfte att på ett mera effektivt

sätt vidmakthålla sundhet, ordning och yttre anständighet, än som kunde ske genom 1812 års förältrade allmänna stadgande, den 2 juni 1875 meddelat särskilda »föreskrifter rörande uppsikten öfver prostituerade kvinnor i hufvudstaden». Motsvarande föreskrifter och underrättelser för prostituerade kvinnor äro i Göteborg och Norrköping gifna genom kungörelser af vederbörande länsstyrelser, i Malmö genom beslut af polismästaren.

I detta sammanhang torde jämväl böra erinras om lagen angående lösdrifvares behandling den 12 juni 1885, hvars § 1, mom. 2 tillkommit med särskild hänsyn till lösaktiga kvinnor, och hvori stadgas, att såsom lösdrifvare skall jämväl den behandlas, »hvilken eljest, utan att äga medel till sitt uppehälle, underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika förer ett sådant lefnadssätt, att våda däraf uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet».

Mot en del af ofvan omnämnda stadganden och bestämmelser, särskildt mot de i vissa städer utfärdade reglementariska lokalföreskrifter rörande de prostituerade, hafva sedan en tid allvarsamma anmärkningar och starka gensagor ur rättslig synpunkt framstälts, gående ut på att ifrågavarande föreskrifter, såsom reglementerande och i viss mån tolererande den offentliga lasten, icke vidare borde bibehållas.

Ett öfvervägande af hvad i dessa anmärkningar och gensagor innehålles samt af hvad i afseende därå från motsatt håll anförts torde, enligt Riksdagens åsikt, lämna det resultat, att den rättsliga grunden för såväl själfva tillkomsten af nu gällande polisreglementen som åtskilliga däri intagna bestämmelser behöfver underkastas en förnyad pröfning. Det synes med skäl kunna ifrågasättas, huruvida en underordnad polismyndighet — låt vara med stöd af ett mångtydigt uttryck i en på administrativ väg af Eders Kungl. Maj:t meddelad instruktion — kan vara befogad att utan i lagstiftningsväg af statsmakterna gifvet bemyndigande utfärda bestämmelser af så djupt i den personliga friheten ingripande beskaffenhet som de ifrågavarande.

Därtill kommer, att reglementeringen i sin nuvarande form oemot-sägligt föranledt vissa betänkliga missförhållanden, hvilkas afskaffande af hvarje rättsinnig person måste kraftigt påyrkas. Såsom ett sådant missförhållande har af motionärerna exempelvis erinrats om den i sammanhang med prostitutionen i hufvudstaden förekommande olagliga utskänkingen, hvilken enligt deras uppfattning möjliggjort ett formligt beskattningssystem, väsentligen till förmån för poliskassorna.

Enligt Riksdagens åsikt lära emellertid ej några befogade anmärkningar

från rättslig synpunkt möta mot vare sig en ordnad tvångsbesiktning af personer, som kunna antagas sprida smitta, eller deras tvångsisolering å sjukhus, under förutsättning att besiktningen och isoleringen ordnas på ett humant och verksamt sätt samt — för att blifva effektiva — utsträckas att tillämpas jämväl å män, som på grundade skäl befinnas vara farliga för spridande af venerisk smitta. Men då i hvarje fall meningarna rörande tillkomsten af och det lagliga berättigandet af det nuvarande reglementerings-systemet visat sig delade, måste det enligt Riksdagens mening för sakens egen skull anses fördelaktigt, om äfven den rättsliga sidan af föreliggande fråga blefve underkastad sakkunnig pröfning, i syfte att tydligt lagligen grundade bestämmelser till undertryckande, så vidt möjligt, af den offentliga prostitutionen måtte utarbetas.

Blefve därvid saken äfven så ordnad, att strafflagens bud mot koppleri och otukt kunde med mera kraft tillämpas, än under nuvarande förhållanden sker, vore förvisso redan därmed mycket vunnet.

Hvad till sist de sedliga synpunkterna vidkommer, hafva motionärerna i hufvudsak hänvisat till hvad federationen i tal och skrift härom ofta framhållit. Riksdagen är för sin del af den mening, att, då uppenbart är, att reglementeringen i sitt nuvarande skick å många håll stött humanitet och sedlig rättskänsla för hufvudet, skäl torde förefinnas att tillse, huruvida icke våra skyddsåtgärder mot de veneriska sjukdomarne kunde så reformeras, att de äfven af den stora allmänheten erkännas moraliskt berättigade. Betänkligt synes nämligen vara, att ett osedligt lif genom förefintliga polis-föreskrifter i de stora städerna erhållit ett sken af lagligt berättigande, i det att genom dessa föreskrifter det yrkesmässigt bedrifna osedliga lifvet fritages från lösdrifveriets straff, så länge de reglementariska bestämmelserna icke öfverträdas. Med den oförmåga, som kännetecknar ganska många människor, att skilja mellan hvad som är från den borgerliga lagens synpunkt tillåtet och hvad som är inför sedelagen rätt, innebär bemälda förhållande stora faror.

Riksdagen inser till fullo, att mycket betydande svårigheter uppresa sig mot ett förverkligande af motionärernas önskningsar, och att vissa stridiga, till synes öfvervinneliga motsatser förefinnas mellan särskildt de moraliska och sanitära anspråken i fråga om vidtagande af på samma gång humana och verksamma åtgärder till skydd mot smittosamma köns-sjukdomars spridning. Riksdagen hyser dock den uppfattning, att detta förhållande icke bör stå hindrande i vägen för ett allvarligt försök att i möjligaste mån afhjälpa och undanröja de brister, som otvifvelaktigt

vidlåda det för närvarande i vårt land tillämpade reglementeringssystemet. Huru detta må kunna ske i syfte att reglementeringen göres mera effektiv samtidigt med att de humanitära synpunkterna i viss mån tillgodoses, är otvifvelaktigt en fråga, som förtjänar en allsidig och grundlig undersökning. Därvid lärer ock böra tagas i öfvervägande, hvilka åtgärder utöfver den egentliga reglementeringen må kunna anbefallas till motarbetande af de smittosamma könssjukdomarnes spridning.

Under åberopande af hvad nu anförts, får Riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, hvilka åtgärder från samhällets sida böra vidtagas för att på ett humanare och tillika verksammare sätt, än nu sker, motarbeta de smittosamma könssjukdomarnes spridning, samt till Riksdagen inkomma med de framställningar, som af denna utredning kunna föranledas.

Stockholm den 11 maj 1903.

Med undersåtlig vördnad.
